

Тодор Влайков

(1865 – 1943)

**150 години от рождението му.
Писател, публицист, общественик и политик.**

„За да може едно управление да се смята за добро, то трябва да бъде почтено и справедливо, мъдро и умно, съобразително, тактично и предвидливо“.

Роден е в Пирдоп. От 1885 г. следва славянска филология в Московския императорски университет, но под влияние на народническите идеи напуска (1888), за да се отдаде на народно-полезна дейност. Учителства в Пирдоп, Търново, работи като училищен инспектор в София. Написва читанки за ниските отделения, които

имат 24 преиздания. Той е основател (1895), по-късно и председател на Българския учителски съюз. През 1890 г. става един от създателите на първата българска кооперация – земеделското дружество „Орало“. От 1900 г. е редовен член на Българското книжовно дружество (днес БАН). Т. Влайков е сред основателите и първи лидер на Радикалдемократическата партия, обединяваща напредничавите среди на интелигенцията и играеща важна роля в борбите срещу личния режим на Фердинанд Сакскобургготски. Влайков е познат и като издател на сп. „Демократически преглед“ – обществено научно списание, излизало от 1902 г. до 1928 г. То е орган на Радикалдемократическата партия, но отразява и литературния живот по това време. Влайков е изявен радетел за свободата на мисълта и словото. Посвещава голяма част от живота си на

развитието на гражданското възпитание и за достъпно образование на българския народ. Той се изявява и като депутат в няколко Народни събрания.

Като писател Тодор Влайков не е сред най-издаваните творци и стои сякаш настрана от класиците, сред които за времето си е принадлежал. Независимо от това той е известен най-вече с литературните си творби – „Дядовата Славчова унука“ (1889), „Леля Гена“ (1890), „За чича Стайка“ (1891), „Учител Миленков“ (1894), „Разкази и повести“ (1897) „Стрина Венковица и снаха й“ (1925). Може би най-значимата му творба са мемоарите „Преживяното“ (1934–1942), съдържащи богат биографичен и жизнен материал.

Т. Влайков е и един от най-активните български публицисти – автор е на огромен брой статии, посветени на читалищни, стопански и обществено-политически въпроси.

Името на Тодор Влайков носи софийското кино „Влайкова“, помещаващо се в сграда, купена през 1926 г. от съпругата на Т. Влайков и дарена впоследствие на Министерството на народното просвещение. ◆

Асен Златаров

(1885 – 1936)

**130 години от рождението му.
Учен – основоположник на биохимията в България, общественик, белетрист.**

Роден е в Хасково. Баща му е бил съратник на Левски, а двамата му вуйчовци – членове на революционния комитет, основан от Апостола. Родовата история впоследствие се превръща в предпоставка за неговия стремеж към знанието,

доброто и красивото. Следва химия в университета в Женева, завършва (1908) в Гренобълския университет с титлата „доктор по химия и физика“. Специализира в Мюнхен „Химия на храненето и хранителните продукти“. През 1910 г. се завръща в България и постъпва като асистент по органична химия в Софийския университет.

Участва като санитарен доброволец в Балканската и Междусъюзническата война, мобилизиран е и през Първата световна война. Вероятно оттогава произтича неговият интерес към химическото оръжие, на което впоследствие посвещава няколко

свои статии.

От 1924 г. Асен Златаров е извънреден, а от 1935 г. редовен професор в Катедрата по органична химия на Софийския университет. Издава няколко университетски учебника, както и учебници за средните класове. Проф. Златаров е първият български учен, който изучава и популяризира не само у нас, но и в чужбина някои типични български храни – кашкавал, сирене, леблебия, нахут, петмез и др. Асен Златаров притежава голям ораторски дар, изключителна научна ерудиция и богата обща култура. Изнесъл е над 600 беседи и е автор

на над 400 публикации, в които на достъпен език популяризира научни постижения в областта на химията, физиката и биологията. Множество са научните въпроси, по които той пише. Посвещава свои статии на бележити учени и откриватели в областта на природните науки като Д. Менделеев, Й. Кеплер, М. Фарадей, Т. Едисон, Х. Херц, М. Кюри, както и на изтъкнати европейски писатели и общественици – В. Гьоте, Х. Хайне, Е. Зола, А. Франс, Р. Ролан и др. А. Златаров пише за Христо Ботев и за Васил Левски, прави литературни анализи на произведения на Н. Ли-

лиев, Гео Милев, Т. Г. Влайков, Пенчо Славейков, Ст. Чилингиров, Ив. Вазов, Д. Дебелянов, Ал. Константинов. Сам твори стихове, лирична проза („Цветя за него“, 1918, „Песен за нея“, 1919, „В града на любовта“, 1927), автор е и на един роман.

Показателни са многостранните интереси на Асен Златаров, неизменно свързани с неговия висок професионализъм и безкомпромисна гражданска доблест, съпътстваща го във всичките му изяви.

Умира през декември 1936 г. във Виена, няколко дни след направена операция. ◆

„Знанието е мощ. То разчиства преградите, които спъват човешкия възход и носи радости, които правят човека горд, че се е родил такъв.“

„Във времената, в които живеем... трябва да бъдем преди всичко граждани... А да бъдем граждани, значи да разберем болката и надеждите на народа, да го обикнем и да му служим, да му дадем нашето знание и нашето усилие...“ Асен Златаров

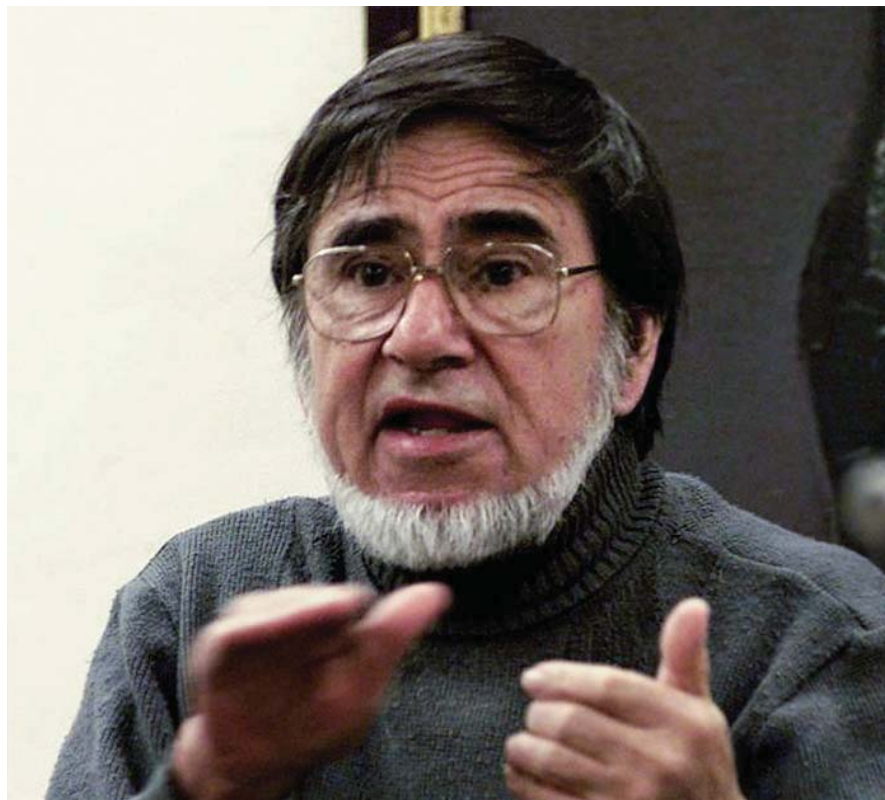
Генчо Стоев

(1925 – 2002)

**90 години от рождението му.
Писател, публицист, общественик, историограф.**

Роден е в Харманли. Явява се представител на лявото антифашистко поколение между двете световни войни. За политическата си дейност получава смъртна присъда, която е отменена поради това, че е непълнолетен. През 1951 г. завършва философия в Софийския университет. През 50-те и 60-те години работи като редактор във вестниците „Народна младеж“ и „Литературен фронт“, и в издателствата „Партиздаг“, „Български писател“ и „Народна младеж“.

Литературното творчество на Генчо Стоев се характеризира с висока философска задълбоченост и търсене на нетрадиционни творчески подходи. За пръв път публикува стихове през 1946 г. Най-популярната му книга е „Цената на златото“ (1965), в която разработва по нов начин тема-

та за Априлското въстание през 1876 г., и представлява задълбочен опит за осмисляне на националната ни съдба. Други негови известни книги са сборникът с очерци и репортажи „Истински хора“ (1953), новелите „Като ластовици“ (1970), романите „Циклопът“ (1974), „Завръщане“ (1976), „Досиетата“ (1990), „Прокоба“ (2000).

Талантлив и увлекателен разказвач, класик на родната ни литература Генчо Стоев е носител на множество награди: „Заслужил деятел на културата“ (1974), „Народен деятел на изкуството и културата“ (1986), лауреат на „Златния ланец“ за 1995 г., първи лауреат на Балканската литературна награда „Хемус“ (2000), орден „Стара планина“ (2001) и др. ◆